

НЕВРОЛОГІЧНІ УСКЛАДНЕННЯ ПРИ БОЙОВИХ ВИСОКОЕНЕРГЕТИЧНИХ ТРАВМАХ

¹Юрик О.Є., ²Коваленко О.Є., ¹Юрик Н.Є., ¹Полішко В.П.

¹ ДУ «Інститут травматології та ортопедії НАМН України», Київ, Україна

² Національний університет охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика
МОЗ України, м. Київ

Ключові слова: бойова травма, нервова система.

Вступ. Важкі бойові дії на Сході України приводять до тяжких ушкоджень опорно-рухового апарату у солдатів, котрі воюють на передовій. Застосування високоенергетичних видів зброї обумовлює тяжкість вогнепальних порушень, а порушення індивідуальних засобів безпеки – частоту уражень кінцівок, хребта та черепа. Досить часто ці травми поєднуються із ушкодженням нервової системи, що досягає 54-70 %.

Метою роботи було дослідити наявність неврологічних ускладнень у військовослужбовців, котрі отримали ушкодження опорно-рухового апарату, в залежності від різних видів бойової травми.

Матеріал та методи. Клінічно обстежили 524 бійця ЗСУ, котрі поступили на стаціонарне лікування в наші медичні заклади. У 351 із них були наслідки мінно-вибухової травми, у 173 – наслідки вогнепальних поранень.

Результати. Контузія головного чи спинного мозку діагностована майже у всіх поранених (91%); посттравматичні стресові розлади – у 97 осіб; наслідки акубаротравми м'яких тканин кінцівок з ушкодженням периферичних нервів – у 2 пацієнтів. При мінно-вибуховій травматичні частіше було поєднане пошкодження верхніх і нижніх кінцівок, переважно зліва. Промієвий нерв був ушкоджений у 47 бійців, серединний – у 41, ліктьовий – у 61, поєднане пошкодження ліктьового і серединного нервів – у 53 пацієнтів. У 31 особи були забійні множинні рани обличчя з явищами невралгії трійчастого нерву. На ногах основна гілка сідничного нерву була ушкоджена у 102 поранених, малогомілкового – у 84 бійців і великогомілкового – у 35 чоловік. Посттравматична сирінгомієлія розвинулася у 1 бійця. Поліструктурна комбінована травма була у 61 військового.

При вогнепальному пораненні часто виникав остеомієліт кінцівок, трофічні виразки, які супроводжувалися явищами токсичної полінейропатії. У 12 осіб на полі бою наступила ампутація кінцівки, яка супроводжувалася гострим фантомним больовим синдромом. 26 бійцям

ворожі снайпери прострелили стегно і заділи основну гілку сідничного нерву та крупні судини, що призвело до паралічу ноги та стійких вегеталгій.

Висновки. Бойові високоенергетичні травми опорно-рухового апарату часто супроводжуються травматичними ушкодженнями центральної та периферичної нервової системи, що вносить певні корективи у лікування таких поранених.